

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 16. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-txt-shoot-idm1048.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Grækenland beboedes i den ældste Tid af Pelasger og Hellener: *omt. 1500. Jafets Afkom. En Ægypter, Cecrops, og en Fønicier, Kadmus, lærte Landets Hyrder og Jægere, Agerdyrkning, Afguderier og Bygningskunst, og nu dannede sig efterhaanden adskillige Stater. Den første store Bedrift, deres Sagn omtale, er et Sætog til Kolkis ved det sorte Hav, som kaldes det argonautiske efter Skibet Argo, og anførtes af den thessaliske Prinds: Jason, som efter Sagnet der skulde hente et gyldent Skind hvis Rye gik saa vide om Land, og fik det ved *List*. Med megen Helteroes og stort Bytte vendte de kække Høvdinge tilbage, men dog er denne Færd kun at agte som Indgang til det store Skuespil, deres Sønner med flere Ædlinge, 50 Aar senere vilde opføre. Paa Lilleasiens nordvestlige Kyst laae et gammelt mægtigt Rige: det Trojanske, ventelig ogsaa beboet af Japhetider, og en af dets Konger, Ilios, af hvem Hovedstaden fik Navnet Ilium, fordrev en asiatisk Høvding: 17 Tantalus, hvis Søn Pelops blev, efter Sagn, i det sydlige Grækenland saa høit anseet at Halvøen efter ham fik Navn af Pelopones. Sønnesønner af ham vare Agamemnon og den Menelaus der iblandt mange Beilere havde det Held at kaares til Brudgom af den lakoniske Kongedatter den skønne Helene som er blevet den navnkundigste af alle Hedenolds Kvinder. Hende, siger man, lokkede og bortførte Trojas Kongesøn Paris, og nu flokkedes fra hele Grækenland Helte og Skarer for at hævne Rovet og indtage Troja. Med 100,000 Krigsmænd stævnede Snekkerne over Havet, og Hovedbanneret var hos Agamemnon Folkenes Konge; men ei blev han derfor den ypperste i Idræt eller Eftermæle. Fremmerst i Striden gik Akill, Diomedes og Ajax, den kløgtige og raadsnilde Ulysses ledte Hæren, og den gamle Nestor stillede Heltens Vrede med venlige Ord. Ti Aar forgik og Ilium stod urokket; thi ei sielden opkom Splid i Grækernes Leir, Trojas gamle Konge, Priamus, blev hjulpet af alle Lilleasiens Folk, og i Hector havde han en Søn, hvis Manddom var ligesaa farlig for Grækerne, som hans Broders favre Skikkelse for Helene og Ilium. Endelig faldt Hector for Akills Haand, og skøndt denne ei længe overlevede sin Bedrift, skøndt mange af Grækenlands Helte vare faldne, mægtede dog den saagodt som høvdingløse Stad ei at modstaa de Overblevnes Vaaben og Kløgt. Ilium faldt og 18 tunge af det rige Bytte hastede Skibene hjemad; men Storme adspredte dem, sænkede mange, og omdrev de andre vidt paa det vilde Hav. Ti Aar maatte saaledes Ulysses, trods al sin kløgt, omflakke før han naaede Ithaka, sin Fædrene, og Penelope, sin trofaste Dronning; men stor var hans Løn, thi hans Navn og hans Færd ere blevne Efterslægten overleverede i deilige Sange, som tillægges en gammel Digter: Homeros. Odysseens Sanger skal ogsaa have digtet Iliaden, det andet Kvad, som, ved at besynge en Tvist mellem Agamemnon og Akill med dens bedrøvelige Følger, nu hartad i tre Aartusinder har i hæderfuldt Minde bevaret de Heltens Navne og Idrætter som strede ved Troja. Disse overordenlige Kvad saavel som Bedrifterne, der i dem besynges, ere vel endnu langt fra at være saaledes oplyste og forstaaede som det sig bør, men hvad saa end Udfaldet kan blive paa en grundig Undersøgelse om deres Oprindelse og den historiske Indholds bogstavelige Sandhed, er det ligevist at de klarlig afbilde den græske Aands Bestræbelse og Maal i det Hele. Helene staaer som *Skjønhedens* Sindbillede og det gamle Tvistens Æble mellem Japhetiderne i Asien og Europa, Iliaden afbilder Grækernes Tragten efter med Magt og *List* at tilegne sig Skjønheden i Poesie og Kunst, og Odysseen deres Umage for at finde den ved flygtig Grublen. Ligesaa vist er det at disse Digte have i det Hele megen historisk Vigigtighed som Afbildning af den græske Oldtids Skikkelse og Forestillinger. Ikke i det egenlige Grækenland skal de være frembragte, men paa Lilleasiens Kyst, hvorhen adskillige græske Flokke, som trængtes i Fædrenelandet, *Fra 1100 til 900 f. K. efter det Trojanske Tog hendroge, erhvervede stor Rigdom ved udbredt Søhandel, og megen Berømmelse ved deres aandige Fortrin. Dog Vellyst og Overdaad fordærvede og svækkede dem snart, deres Digtere misbrugte deres herlige Gaver til at lovsynge og forgude det Sandselige, og alle Stæderne maatte underkaste sig Cyrus; men under Darius Hystaspis gjorde de Opstand og gave derved Anledning til den lange Kamp mellem Perser og Græker. De europæiske Græker vare, efter det trojanske Tog og deres Brøders Udvandring, nedsjunkne i en aandelig Slummer, hvoraf de dog igjen for en kort Tid opvaagnede. Af de Helleniske Stammer havde Dorerne faaet Overhaand paa Peloponnes, Ionerne havde forenet sig med Pelasgernes Efterkommere i Attika; og hos begge Stammer fremstode store Lovgivere, som ved at dæmpe de indvortes Stridigheder og knytte Borgerne nærmere sammen, lagde Grunden til en ny Virksomhed. I den doriske Stad Sparta paa Peloponnes, fremstod Lykurg af den heraklidiske Kongeslægts, som i to Aarhundreder havde hersket der, *omt. 900 f. K. og gav Staten en Forfatning, hvis Virksomhed og Varighed har gjort den saare navnkundig. At vedligeholde og om muligt forstærke den gamle doriske Tapperhed, og at sætte alle Borgernes Kræfter i Fædrebyens Tjeneste, var hans Maal; derfor ophævedes Eiendom, Guld og Sølv bandlystes med al Pragt og Overdaad, og fra Barndommen af dannedes Alle til Haardførhed, Djærvhed og ubetinget Lydighed mod Love og Foresatte. Øiemedet opnaaedes, og snart blev Sparta Halvøens Herskerinde; men denne unaturlige Styrke kunde ei fremelskes uden at berøve Hjertets helligste Følelser deres Næring; og mange Tusinde, de saakaldte Heloter, maatte henusukke Livet i den haardeste Trældom, for at Spartas Borgere, der agtede det under deres Værdighed selv at dyrke Jorden og drive anden stille Haandtering, kunde syle med Vaaben og i uretfærdige Krige undertvinge Nabofolkene. Grækenlands anden Hovedstad, Athenen, havde kort før den trojanske Krig havt en Konge: Theseus, hvis Statsindretning var ligesaa mærkelig som *omt. 1070 f. K. hans Heltebedrifter store; men siden var Kongeværdigheden blevet afskaffet, og saavel Stridigheder mellem Adelen eller de Velbaarne indbyrdes, som den Undertrykkelse de Ringere maatte lide, lammede og ødte Statens Kraft. Paa begge Dele stræbte den vise Solon at raade Bod *omt. 600 f. K. ved at foretage en passelig Deling af Magten mellem Adel og Folk; men den nærmeste Følge var, at det gensidige Had udrød i Voldsomhed og Almuens Høvding Pisisstratus fik derved Leilighed til at blive Stadens Herre. Denne stadfæstede imidlertid den Solonske Forfatning, og da Athenenserne igjen fik deres Frihed, *omt. 510 f. K. sporedes tydelig dens fordeelagtige Virkninger, og de begyndte at blive hvad Byens Leie og deres særegne Anlæg spaaede Solon, dristige Sømænd, Mestere i alle da bekjendte Konster, Videnskabernes Fosterfædre og Smagens Dommere.

Søsmænd bleve de først, og vovede med deres Flaade at understøtte de asiatiske Græker mod Perserkongen. Den forbittre Darius udsendte en Flaade, hvis 120,000 Stridsmænd skulde forvandle Athenen til en Grusdyng; men paa Marathons Sletter viste Atheniensen Miltiades og hans 10,000 kække Vaabenbrødre,*489. hvor lidet en talrig Trælleflok, der fremdrives med Svøben, mægter at udrette mod et ringe Antal Mænd, der med Glæde offre Liv og Blod for Frihed og Fædreneland. Denne Skamplet paa Persernavnet agtede Xerxes, en Søn af Darius, igjen at aftvætte, og drog selv over Hellespont med en sammendreven Skare, hvis Størrelse Herodot beregner til et Antal af henved to Millioner vaabenføre Mænd; medens en Flaade paa 1200 Skibe skjulte Havet for Grækernes Øine. Uhindret oversvømmede Perserhæren Thessalien, og da selv Theben, Bøotiens mægtigste Stat, var feig og troløs nok til ved Sendebud at give sig Fjenden i Vold, haabede han uden Modstand at holde sit Indtog i Athenen og Sparta, medens hans Flaade beherskede Havet. Dog anderledes 22var det besluttet i Hans Raad, som altid stod det Folk bi mod Voldsmænd, der var skikket til at leve og virke selvstændig. Vel vare Grækenlands mange Smaastater, og især Athen og Sparta, misundelige paa hinanden; men det fælles Tungemaal, den fælles Gudsdyrkelse og det fælles Udspring fra Heltestammer, hvis Bedrifter vare deres Stolthed, gjorde dog at de ansaae sig for eet Folk, der mod en *udvortes* Fjende burde gjøre fælles Sag. Alle Stæders Skibe forenede sig med Athenens for at forsvare Sundet ved Eubøa, og den heltedige Spartas Konge: Leonidas, vovede, med 8000 Græker, at stille sig ved det snevre Bjergpas: Thermopylæ, og forbyde Xerxes Indgangen i Mellemgrækenland. Forgjeves ødslede Perserkongen med Løfter og Trudslar, forgjeves opoffrede han Tusinder af sine Tapperste; indtil en Forræder viste ham en Stie over Øtas Bjerge. Underrettede herom, droge de fleste Græker hjem, men Leonidas med sine Spartaner besluttede at offere sig for Grækenlands Frihed, og efter at have gjort Underværker af Tapperhed,*480. faldt de alle uden at vige. Xerxes drog til Athenen, og brændte de tomme Huse; men da han kort efter med sin Flaade vilde tilintetgjøre Grækernes Skibe ved Salamis, hvorhen de efter en hæderlig Kamp vare seilede, mærkede han, at det ei var af Rædsel, Athenienserne havde forladt deres By; thi her kæmpede de under Themistokles saa23ledes i Grækernes Spidse, at Perserflaaden, meer end halv ødelagt, maatte tage Flugten over Havet. Ydmyget og bange hastede Perserkongen hjem til sit Pallads, hvor han Aaret efter fik det dobbelte Sørgebudskab, at paa en og samme Dag var den store Landhær, han efterlod i Grækenland, tilintetgjort ved Plataea, og Flaadens Levninger opbrændte ved Mykale: et Forbjerg paa Lilleasiens Kyst. De asiatiske Græker gave sig under Athenens Beskyttelse, og betalte de Skibe, hvormed denne Stat vandt Herredømmet paa det ægeiske Hav og over de græske Stæder paa Traciens og Macedoniens Kyster, et Herredømme, de hovmodige Perserkonger selv saae sig nødte til at erkjende.*449.